

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

South-Eastern Finland
University of Applied Sciences

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Rinnakkaistallennettu versio voi erota alkuperäisestä julkaistusta sivunumeroiltaan ja ilmeeltään.

PLEASE NOTE! THIS IS A PARALLEL PUBLISHED VERSION / SELF-ARCHIVED VERSION OF THE ORIGINAL ARTICLE

This is an electronic reprint of the original article.

This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Tekijä(t) / Author(s): Hokkanen, Laura

Otsikko / Title: Ei tehdä lukemisesta numeroa vaan arkipäivää

Versio / Version: Publisher's PDF

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä. Please cite the original version:

Hokkanen, L. (2025). Ei tehdä lukemisesta numeroa vaan arkipäivää. Nuorisotyö 2, 21 - 23.

Ei tehdä lukemisesta numeroa vaan arkipäivää

TEKSTI LAURA HOKKANEN KUVAT HANNA HÖLTÄ, JUUSO PIIRA, JERE LUNTTA, & OONA LOIKKANEN

Peruskoulusta väitetään valmistuvan vuosittain noin 6000 nuorta, joiden lukutaito ei yllä tekstikeskeisen yhteiskunnan arjen vaatimuksiin. Voisiko nuorisokasvatuksellinen työote olla yksi suunta lukukulttuurin edistämisessä?

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta yhteisöpedagogiksi valmistunut **Hanna Hölttä** kiinnostui kirjastoon työllistymisestä ja kirjastonuorisotyöstä jo opiskeluaikana. Puoli vuotta valmistumisen jälkeen hän työllistyiikin mediaohjaajaksi Lahden lähikirjastoihin.

Hölttä on työskennellyt jo 3,5 vuotta Lahden lähikirjastoissa, joista 2,5 vuotta vastaavana kirjastonhoitajana. Tällä hetkellä hän toimii tiiminvetäjänä ja vastaa kahden kirjaston arjen organisoinnista. Työhön sisältyy kirjaston perustehtävien ja asiakaspalvelun lisäksi muun muassa monialaista yhteistyötä ja verkostoitumista sekä tapahtumatuotantoa. Hölttä on mukana esimerkiksi paikallisissa asuinalueverkostoissa yhdessä koulun, varhaiskasvatuksen, nuorisotyön, seurakunnan ja muiden edustajien kanssa keskustellessa lasten ja nuorten ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä.

Vaikka Höltän työ ei ole varsinaista nuorisotyötä tai painotu nuoriin, on nuorisotyön osaamisesta ollut Höltän mielestä ehdottomasti hyötyä. ”Nuorten kohtaaminen ja mediakasvatuk-

sen menetelmät ovat ehdottomasti tässä työssä niitä etuja, joita itse olen yhteisöpedagogin koulutuksesta saanut. Myös tietynlainen nuoruuden ja nuorten kasvuympäristöjen ymmärtäminen ovat eduksi.”

Hanna Höltän mukaan on tärkeää, että nuoret viihtyvät kirjastossa. Silloin ympärillä on turvallisia aikuisia ja tietysti myös kirjoja.

Höltän mielestä kirjastossa törmää välillä edelleen asenteisiin, joissa nuoria ei koeta yhtä arvokkaina kohderyminä kuin kirjaston muita asiakkaita. Tällaisia asenteita on paitsi asiakkailta, mutta myös henkilökunnalla. ”Uskoisin, että se johtuu pitkälti siitä, että osaamista tai kokemusta nuorten kohtaamisesta ei ole ja osittain myös siitä, että moni mieltää kirjaston vielä hiljaisena kirjalainanaamona, vaikka se on nykyään niin paljon enemmän.”

Hölttä peräänkuuluttaakin nuorten merkitystä kirjaston asiakasryhmänä, vaikka nuoret ovat heidänkin kirjastossa vähiten kirjoja lainaava asiakasryhmä. ”Minusta pääasia on, että he viihtyvät kirjastossa. Silloin ympärillä on turvallisia aikuisia ja tietysti myös kirjoja – mahdollisuus kirjaan tarttumiseen on sitä suurempi, mitä enemmän niiden ympäröimänä vietetään aikaa.”

Hölttä näkee yhteisöllisen ja elämyksellisen lukemisen olevan yksi suunta tulevaisuuden lukuinnostamiseen. Voi olla, että tarvitaan yhä enemmän vertaisvinkkaamista ja sosiokulttuurista lukemista, jossa tuodaan elämyksellisyyttä lukukokemukseen. Hölttä us-

koo myös vahvasti siihen, että jokaiselle ihmiselle on olemassa juuri hänelle sopivia kirjoja. ”Uskaltaisinkin väittää, että jokaiselle löytyisi ihan varmasti se mieluinen ja omaa lukutasoa vastaava kirja, jos sen etsimiseen käytettäisiin vain hieman aikaa ja kysyttäisiin esimerkiksi kirjaston työntekijöiltä neuvoa tai kirjavinkejä.

Kirjastoammattilainen etsii uusia tuulia nuorisokasvatuksesta

Eveliina Tolonen aloitti tänä keväänä polkuopinnot XAMKissa nuorisokasvatuksen ja nuorisotyön yhteisöpedagogikoulutuksessa. Hän työskentelee kirjastovirkailijana Joutsenon kirjastossa, joka on Lappeenrannan lähikirjasto. Kirjastoalalle hän päätyi vuonna 2001, ensin harjoittelijana ja eteni siitä monen mutkan ja tutkinnon kautta vakituiseksi virkailijaksi. Tolosen erityisosaamista on juuri lasten- ja nuortenkirjastotyö. Nyt hän etsii uusia tulokulmia työhönsä yhteisöpedagogikoulutuksesta.

”Olen löytöretkellä opinnoissani. Uskon, että voisin nostaa ammattitaitoni aivan uudelle tasolle. Nykyään kirjastot eivät ole enää pelkkiä kirjavarastoja, vaan ne ovat kohtaamispaikkoja, pullollaan erilaisia mahdollisuuksia. Kirjastot ovat laajentaneet osaamistaan uusille osa-alueille. Rakastan kirjoja, enkä missään nimessä haluaisi luopua niistä, mutta niiden rinnalle voidaan tuoda niin monenlaista. Vain mielikuvitus on rajana – toki resurssit ja rahakin.”

Tolosen unelmatyö kirjastossa on monessa mielessä yhteisöpedagogin ydinosaa – nuoria osallistavaa ja innostavaa luovaa toimintaa:

”Jos saisin päättää työnkuvastani ja tehdä siitä sellaisen kuin haluaisin, niin luultavasti tekisin melkein pätevästi työtä lukuinnostuksen eteen. Haluaisin vinkata kirjoja ja esitellä niitä nuorille. Voisin kiertää kouluilla, nu-

orisotiloissa, harrastuksissa. Voisin luoda ja kehittää tapahtumia, kuten pako-pelejä, toiminnallisia tapahtumia, teemapäiviä, peli-iltoja, elokuvaesityksiä eli kaikenlaista nuorten osallistamisen eteen. Minua kiinnostaisi myös tietää, millaisia ajatuksia tai toiveita nuorilla itsellään olisi.”

Tolonen näkee aikamme ongelmaksi hektisyyden ja sirpalemaisuuksien. Etenkin älylaitteet ja niiden tarjoama koukuttava maailma ovat kilpailijoita kaikille muille aktiviteeteille. Ihmiset oppivat hakemaan hetkellistä ja nopeata tempoista mielihyvää. Keskittymiskyky on kärsinyt, eikä enää jakseta tehdä mitään, mikä ei tuo palkintoa välittömästi.

”Miksi lapset ja nuoret kävisivät kirjastossa ja lukisivat, jos he eivät näe niin tehtävän kotonakaan? Meidän kirjastoalalla pitäisi lähteä aktivoimaan ja tavoittamaan perheitä jo varhaisessa vaiheessa, sillä nuorten lukemisesta etäännyminen on vuosien mittaan korostunut

► Jos Eveliina Tolonen saisi päättää, hän tekisi lähes pelkästään työtä lukuinnostuksen eteen. ”Haluaisin vinkata kirjoja ja esitellä niitä nuorille”, Tolonen pohtii.

jopa pelottavassa määrin. Se, että saa lapsen tai nuoren innostumaan kirjoista, on upea kokemus. Tai se, kun näkee jonkun tulevan kirjastoon kyselemään vinkattuja kirjoja. Tai se, kun opettaja kutsuu aina uudestaan koululle ja kertoo pyynnön tulleen oppilailtaan”, listaa Tolonen työnsä onnistumisia.

Olisiko lukuinnostamisessa yhteisen työn aika?

Tampereen ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajankoulutuksen lehtori **Kirsi Purhonen** tekee väitöskirjaansa kolmannen työn käsitteestä ja käytännöistä. Kolmannen työn ytimenä on ajatus siitä, että eri alojen ammatilliset rohkaistuvat astumaan ammatillisten rajojen ja toimenkuvien yli tekemään töitä esimerkiksi nuorten hyväksi. Tavoitteena on, että ammatillaisten työ näyttäytyy kohderyhmälle kokonaisuutena.

”Ammattilaiset oppivat toistensa työtavoista ja hyödyntävät niitä osana omaa työtään. He eivät opiskele uutta ammattia, vaan ’lainaavat ja sisäistävät’ itselleen uusia tapoja toimia. He siis ikään kuin astuvat ammattien rajapintojen yli”, summaa Purhonen.

Kun ammatilliset oppivat toisiltaan, he samalla laajentavat tietope- rustaansa ja osaavat käsitellä ammattien välillä olevia ristiriitoja niin, ettei kohderyhmä kärsi siitä.

Kirjastojen ja nuorisotyön rajapinnat ovat hyvä esimerkki. Molempien kohderyhmää ovat nuoret. Yhteisen työn onnistuessa yhteiskunnallinen vastuu nuorista jakautuu kaikille. Nuoret tarvitsevat erilaisia paikkoja toteuttaa nuoruuttaan ja kirjastot voivat olla nuorille yhdessä olemisen sosiaalisia paikkoja. Ne ovat tiloja, joihin on vapaata mennä ja olla demokraattisena kansalaisena.

Yhteistyön esteenä voi olla ymmärtämättömyys toisen työn tavoitteista ja lähestymistavoista. Jo erilainen ammattikieli voi aiheuttaa hämmennystä. Erilaiset ammattiin liittyvät arvot ja työn tekemisen tavat voivat olla vieraita toisille ammatillisille. Esteeksi on

koettu myös se, että organisaatiot rajaavat työntekijöidensä tehtäväkuvia siten, että yhteinen työ ei ole mahdollista. Tällöin ammattilaisten välillä tapahtuu ilmiö ”ei kuulu meille”, joka ei vastaa nuoren tarpeisiin.

”Nuorisotyöllä on pitkät perinteet innostamisen kulttuurista ja kirjastolla on vastaavasti valtavaa osaamista nuorten kirjallisuudesta. Tarvitaan uusia avauksia ja toimintatapoja siitä, miten nämä kaksi asiaa muotoillaan yhteen siten, että nuori ostaa idean lukemisen ja kirjallisuuden merkityksestä”, tiivistää Purhonen.

Pakon yli kohti monipuolista tekstikäsitystä

Kirjastotoimen ylitarkastaja **Virpi Launonen** Itä-Suomen aluehallintovirastosta peräänkuuluttaa lukemisen arkipäiväisyyden oivallusta. Lukemisesta ei pidä tehdä numeroa vaan arkipäiväistä toimintaa. Erilaisten tekstien lukemisen pitäisi olla siis sellainen asia, jota ei edes huomaa.

”Kun katsoit *Frendejä* ensimmäisen kerran, huomasitko, kuinka paljon siinä näkyy lukemista? Joskus lukeminen tai kirja on jopa koko jakson juonen ytimessä. Minä olen huomannut tämän vasta jollain uusintakierroksella, ja luulen syynä olevan sen, että ysärillä lukeminen oli normaalia toimintaa”, Launonen konkretisoi lukukulttuurin arkipäiväisyyttä.

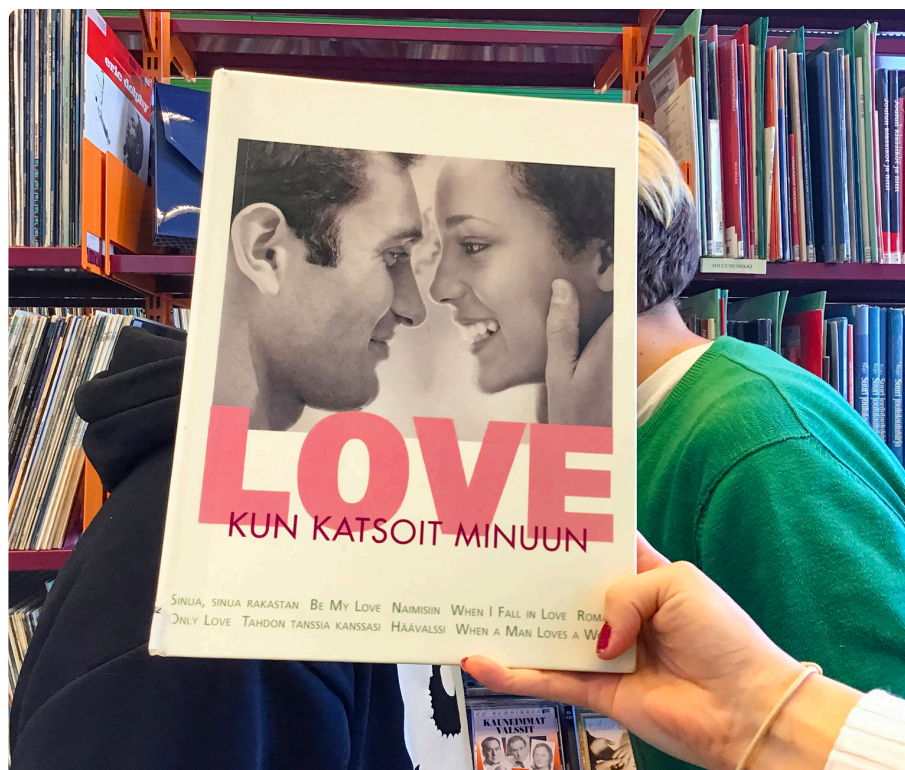
Yhtenä osana tekstien arkipäiväistymistä pitäisi olla myös monipuolinen ymmärrys teksteistä. Kasvattajien ei tulisi arvottaa tekstejä huonojen ja hyvien tekstien jakoihin. Etenkin nuorille voi olla haastavaa ja vähemmän mielenkiintoista lukea tekstiä, jonka ajallinen konteksti on kauempana heidän kokemus- ja tunnepiiristään.

”Pakottaminen ei ole koskaan auttanut ketään pitämään mistään. Minä olen pakon edessä hiihtänyt huonosti voidelluilla, lipsuvilla suksilla joka hiton päivä, kun maassa on yhtään ollut lunta. Liikuntavastenmielisyyden yli olen päässyt, kun olen löytänyt itselleni sopivan tavan liikkua. Uskon, että sama

pätee lukemiseen. Vaikka kaikkien pitäisi minun mielestäni lukea *Kalevala*, *Sinuhe* ja *Tuntematon* sekä *Potterit*, mutta entä jos se ei ole sen nuoren juttu? Voisiko jokainen lukea jotain itseään kiinnostavaa pakollisten klassikoiden sijaan”, Launonen heittää pohdittavaksi.

Launonen näkee esimerkiksi yhteisöpedagogien soveltuvan hyvin kirjastoalalle pedagogisen osaamisensa vuoksi, mutta hän peräänkuuluttaa tarvetta kunnioittaa eri professionien osaamista ja organisaation tavoitteita.

”Jos yhteisöpedagogi hakeutuu kirjastoalalle, hän ei voi supistaa kirjastoa nuorisotoimea palvelevaksi ulokkeeksi, vaan hänen on omasta ammatti-identiteetistään huolimatta hyväksyttävä se, että kirjastolla on oma tehtävänsä ja nuorisoa laajempi kohderyhmä. Ajattelenkin, että yhteisöpedagogilla olisi paljon annettavaa myös aikuisten ja seniorien kanssa tehtävään lukemisen edistämistyöhön. Se vaatii ennakoluulotonta asennetta kirjastolaisilta työn kehittämiseen ja ’kirjastoatteen’ sisäistämistä yhteisöpedagogilta. Toivottavasti tästä saataisiin lukea hyviä kokemuksia”, Launonen pohtii. ■

Sivun 23 kuvat ovat Xamkin yhteisöpedagogiopiskelijoiden mediakasvatuskurssin toteutuksia kirjastoon tutustuttavasta menetelmästä ”FaceBook”.